

Силабус дисципліни

Геронтопсихологія

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність – 053 Психологія
Освітньо-професійна програма «Психологія»

Рік навчання: 2, Семестр: 4

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник

ПІП

к.психол.н., доцент Гірняк Галина Степанівна

Контактна інформація

galingir_2@ukr.net, +380962543801

Опис дисципліни

Курс «Геронтопсихології» передбачає цілеспрямоване системне вивчення основних закономірностей розвитку людини похилого віку, пізнавальної сфери та емоційно-мотиваційних змін і Я-концепції у старості; ознайомлення із різноманітністю соціальних, психологічних, медичних та ін. проблем людей похилого віку; з особливостями адаптації до пенсійного періоду життя; з обсягом та можливостями трудової діяльності у похилому віці. Навчальна дисципліна «Геронтопсихологія» покликана познайомити із особливостями психо-соматичних, матеріально-побутових, законодавчо-правових, соціокультурних та інших проблем людей похилого віку; із дискусійними питаннями та проблемами соціальної політики і пенсійного забезпечення у контексті різних характеристик процесу старіння (вихід на пенсію, розмір пенсій, працевлаштування людей пенсійного віку, житлові питання тощо), навчити майбутнього фахівця володіти консультативними методами для розв'язання психологічних, сімейних проблем людей похилого віку, розумінню деонтологічних питань у соціальній роботі з людьми похилого віку та розвинути толерантність та відчутти гуманність і суспільну значущість своєї професії.

Структура дисципліни

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Вступ до геронтопсихології.	Володіти системою знань геронтопсихології та геронтології; знати предмет і завдання геронтопсихології та її зв'язок з іншими науками. Володіти методами та стратегіями дослідження у геронтопсихології. Знати періодизацію життя людей похилого віку.	Питання
2.	Старість і старіння як етап психічного розвитку людини.	Характеризувати поняття та психологічні особливості старості, психофізіологічні ознаки й фактори старіння. Аналізувати основні теорії старіння та розкривати основні чинники старіння. Визначати новоутворення особистості літнього і похилого віку.	Реферат, питання
3.	Психологічні особливості соціальної активності особистості на етапі геронтогенезу	Розкривати соціально-психологічні особливості старості як етапу онтогенезу особистості; знати соціально-психологічну типологію осіб похилого віку та старіння. Обґрунтувати розвиток афективної сфери на етапі геронтогенезу та розкрити механізми адаптації та компенсації особистості в	Презентації

		пізньому віці; особливості пристосування літніх людей до психосоціальних умов старіння.	
4.	Гендерні аспекти старіння.	Розкривати особливості та тенденції чоловічого та жіночого старіння; розуміти гендерні особливості сприйняття вікових змін жінками на етапі геронтогенезу. Характеризувати гендерні аспекти якості життя у осіб літнього та похилого віку.	Реферат, питання
5.	Пізнавальна сфера людини похилого віку	Володіти системою знань, що стосуються морфологічних та сенсорних змін в людей похилого віку. Розуміти специфіку сприймання часу та зміни, що виникають у функціонуванні внутрішніх органів людини похилого віку. Розкривати особливості розвитку уваги, пам'яті, мовлення в похилому віці та позитивні і негативні інтелектуальні зміни в старості.	Питання, МКР
6.	Емоційно-мотиваційні зміни в період старіння	Розкривати особливості змін емоційної сфери та чинники позитивних та негативних емоцій у старості. Характеризувати перспективне планування як фактор розвитку мотиваційної сфери в похилому віці. Обґрунтовувати мотиваційні дефекти в похилому віці: абулія, послаблення бажань, зниження енергетичності та рівня домагань, загострення мотиву влади, мотивація досягнення і страх невдачі.	Питання
7.	Я-концепція в похилому віці	Розкривати онтогенетичні аспекти особистісного розвитку людини похилого віку та умов успішного розвитку Я-концепції; охарактеризувати зміну соціального статусу людини похилого віку – вихід на пенсію. Аргументувати особливість сімейних взаємин людини похилого віку з дітьми та онуками. Знати стадії процесу пристосування до думки про смерть, передсмертні та посмертні переживання.	Питання, Реферат
8.	Патологія і психопатологія похилого віку	Здійснювати загальну характеристику патології старості та аналізувати вікову динаміку деформацій в процесі геронтогенезу. Володіти знаннями про порушення когнітивної сфери у похилому віці: деменція, хвороба Альцгеймера, інсульт та інфаркт мозку; про психічні порушення в період пізньої дорослості і старості: психози, марення та ін.	Питання, презентації
9.	Психологічна допомога людям похилого віку	Володіти теоретичними, практичними знаннями і вміннями психологічної роботи з людьми похилого віку. Здійснювати психологічне консультування людей похилого віку, сімейне та індивідуальне психологічне консультування в особливих життєвих випадках. Застосовувати психотерапевтичні методи в роботі з літніми людьми та дотримуватися професійної етики.	Питання, МКР

Літературні джерела

1. Бочелюк В.Й., Черепехіна О.А. Геронтопсихологія : навч. посіб. Київ : ВД «Сварог». 2019. 436 с.
2. Блекберн Елізабет Елен, Епель Елісса Кинь виклик старості. Як у 60 виглядати на 30 і почуватися на 18. Харків : Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля". 2020. 436 с.
3. Гаркавенко Н.В., Собкова С.І. Соціальна психологія пізньої зрілості: навч. посіб. Чернівці : Чернівецька нац. у-т, 2020. 240 с.
4. Горецька О. Геронтопсихологія: навч. посіб. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2017. 210 с.
5. Дочинець Мирослав. Многії літа. Благії літа. Заповіти 104-річного карпатського мудреця – як жити довго в здоров'ї, щасті і радості. Мукачево: Карпатська вежа, 2017. 148 с.

6. Крайніков Е. В. Геронтопсихологія : підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 231 с.
7. Медіна Джон Вічно молоді. 10 правил довголіття, бадьорості та ясного розуму в будь-якому віці ; пер. з англ. м. А. Пітик, К. Пітик. Харків : Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля". 2022. 224 с.
8. Павелків Р.В. Геронтопсихологія. Медико-біологічні та соціально-психологічні аспекти старіння. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 476 с. <https://www.yakaboo.ua/ua/gerontopsihologija-mediko-biologichni-ta-social-no-psihologichni-aspekti-starinnja.html>
9. Помиткін Е.О., Рибалка В.В. Геронтопсихологія навчання особистості похилого віку: посібник / за ред. Рибалки В.В. Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2020.150 с.
10. Рибалка В.В. Самонавчання демократії юної та дорослої особистості: метод. посіб. Київ: Талком, 2019. 208 с.
11. Хлебова Вероніка Бути жертвою більше не вигідно. Київ : Видавництво Ростислава Бурлаки. 2021. 270 с.
12. Krainikov E., Prokopovich E., Bezкровна T. Personality Features of Pet Owners. *Mental Health Global Challenges XXI Century*. MHGC Proceedings : Rome, 2018. P. 56.
13. Weiner Irving, Appel Liat, Tibon-Czopp Shira Rorschach Assessment of Senior Adult. London : Routledge. 2019. 240 p.
14. Rabbitt Patrick Cognitive Development and the Ageing Process. Selected works of Patrick Rabbitt. London : Routledge. 2019. 388 p.
15. Bush Shane S., Yochim Brian P. A Handbook of Geriatric Neuropsychology. Practice Essentials. London : Routledge. 2022. 604 p.

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Геронтопсихологія» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; інші види індивідуальних і групових завдань, залік.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Оцінювання

Диференційований залік виставляється автоматично на останньому практичному/семінарському занятті за результатами трьох попередніх модульних форм контролю. У випадку негативної оцінки чи відсутності студента на будь-якому модульному занятті залік не може бути зарахованим. Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
1. Усне опитування під час занять (5 тем по 10 балів = 50 балів). 2. Письмова робота 50 балів	1. Усне опитування під час занять (4 тем по 10 балів = 40 балів). 2. Письмова робота 60 балів	1. Написання КПІЗ, яке включає: підготовка проекту-презентації = 60 балів 2. Захист КПІЗ = 30 балів 3. Оцінка за тренінг = 10 балів

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом